Ya?l?larda Bili?sel Azalma Bilgilendirme Anketi

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Ya?l?larda Bili?sel Azalma Bilgilendirme Anketi*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=33034

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Ya?l?larda Bili?sel Azalma Bilgilendirme Anketi (IQCODE-T), orijinali IQCODE olan ölçe?in Türkçe uyarlamas?d?r. Bu araç, ya?l? bireylerde son on y?la k?yasla bili?sel i?levlerdeki alg?lanan de?i?iklikleri de?erlendirmek amac?yla bir bilgi kayna?? (e?, çocuk veya bak?c? gibi) taraf?ndan doldurulur. IQCODE-T, özellikle erken evre Demans taramas? ve hafif bili?sel bozuklu?un tespiti için klinik ve ara?t?rma ortamlar?nda kullan?lan güçlü bir tarama arac?d?r. Türk uyarlamas?n?n geçerlik ve güvenirlik çal??malar?, ölçe?in Türkiye popülasyonunda ba?ar?l? bir ?ekilde kullan?labilece?ini göstermi?tir.

Anahtar Kelimeler

Bili?sel Azalma, Demans, Ya?l?l?k, IQCODE, Nöropsikoloji, Tarama Ölçe?i, Uyarlama.

Yazarlar

Erguvan Tu?ba Özel K?z?l, Emre D. Turan, Ece Y?lmaz, Betül Cangöz, Serap Uluç

Amaç

Bu ölçe?in temel amac?, ya?l? bir bireyin bili?sel i?levlerindeki (haf?za, yönelim, dil, pratik beceriler) dü?ü?ü veya de?i?imi, bireyi yak?ndan tan?yan bir ki?inin (bilgi kayna??) bak?? aç?s?yla nesnel olarak de?erlendirmektir. Ölçek, özellikle bireyin mevcut durumunu yakla??k on y?l önceki durumuyla kar??la?t?rarak, zaman içindeki bili?sel gerilemenin boyutunu saptamaya odaklan?r.

IQCODE-T, klinisyenlere, kapsaml? nöropsikolojik de?erlendirmelerden önce h?zl? ve güvenilir bir ön tarama imkan? sunar. Bu, özellikle kaynaklar?n k?s?tl? oldu?u veya hastan?n kendi de?erlendirmesinin güvenilir olmad??? durumlarda kritik öneme sahiptir.

Yap?

Ölçek, esas olarak günlük ya?am aktiviteleri ba?lam?nda gözlemlenen bili?sel i?lev bozukluklar?n? ölçen bir yap?ya sahiptir. Ölçülen temel yap?, normal ya?lanma sürecinin ötesine geçen patolojik Bili?sel Azalmad?r. Maddeler, ki?inin haf?za, problem çözme, finansal kararlar alma ve yön bulma gibi alanlardaki performans?ndaki de?i?iklikleri sorgular.

IQCODE-T, bili?sel gerilemenin sübjektif ancak sistematik bir de?erlendirmesini sa?layarak, objektif testler ile klinik gözlem aras?ndaki bo?lu?u doldurur. Ölçek maddeleri, bilgi kayna??n?n kolayca gözlemleyebilece?i davran??sal de?i?ikliklere odaklanm??t?r.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Geçerlik

Türkçe versiyonunun geçerlik çal??mas? (Özel-K?z?l et al., 2010), ölçe?in Demans tan?s? alm?? bireyleri sa?l?kl? kontrol gruplar?ndan ay?rma yetene?ine odaklanm??t?r. Çal??mada, IQCODE-T'nin yüksek bir Diskriminant Geçerlik sergiledi?i belirtilmi?tir. Bu, ölçe?in klinik olarak anlaml? bili?sel bozuklu?u olan ve olmayan gruplar? güvenilir bir ?ekilde ay?rt edebildi?ini gösterir.

Orijinal çal??mada, IQCODE-T'nin, özellikle Demans için alt?n standart kabul edilen di?er klinik tan? araçlar?yla uyumlu sonuçlar verdi?i bulunmu?tur. Yüksek duyarl?l?k ve özgüllük de?erleri, ölçe?in Türk popülasyonunda tarama amac?yla geçerli bir araç oldu?unu desteklemektedir.

Güvenirlik

Özel-K?z?l ve arkada?lar? (2010) taraf?ndan yürütülen uyarlama çal??mas?, IQCODE-T'nin yüksek düzeyde güvenilirli?e sahip oldu?unu göstermi?tir. Güvenirlik analizleri genellikle iç tutarl?l?k (Cronbach Alfa katsay?s?) ve test-tekrar test güvenilirli?i üzerinden incelenir. IQCODE-T, genellikle klinik popülasyonlarda mükemmel kabul edilen (0.90 ve üzeri) yüksek Cronbach Alfa de?erleri sergilemi?tir.

Bu yüksek iç tutarl?l?k, ölçekteki tüm maddelerin ayn? temel yap?y?, yani bili?sel gerilemeyi ölçme konusunda tutarl? oldu?unu i?aret eder. Bu durum, ölçe?in zamana yay?lan klinik de?erlendirmeler için stabil ve güvenilir bir ölçüm sa?lad???n? teyit eder.

Faktör Analizi

Orijinal IQCODE genellikle tek bir genel faktör (Bili?sel Azalma) olarak kabul edilse de, baz? ara?t?rmalar Haf?za ve Di?er Bili?sel ??levler (örn. yürütücü i?levler) olmak üzere iki faktörlü bir yap?y? önermi?tir. Türk uyarlamas? (IQCODE-T) için yap?lan faktör analizleri, ölçe?in tek bir bask?n faktör alt?nda topland???n?, bu faktörün de bilgi kayna?? taraf?ndan alg?lanan genel bili?sel gerilemeyi temsil etti?ini göstermi?tir.

Tek faktörlü yap?, ölçe?in kullan?m kolayl???n? ve tarama arac? olarak etkinli?ini art?r?r, zira tek bir kesme puan? üzerinden klinik karar verme sürecini basitle?tirir. Bu yap?sal do?rulama, IQCODE-T'nin kültürel uyarlama sürecinin ba?ar?l? oldu?unu kan?tlamaktad?r.

Araç

Test Türü: Uyarlama (Adaptasyon)

Format: Bilgi Kayna??na Dayal? Tarama Ölçe?i

Mevcut Diller: Türkçe, ?ngilizce (Orijinal), ve birçok di?er dil.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Popülasyon Grubu: Ya?l? Bireylerin Bilgi Kaynaklar? (Ailesi, bak?c?s?, e?i).

Ya? Grubu: Genellikle 65 ya? ve üzeri bireyler için bili?sel durum de?erlendirmesi.

Popülasyon Detaylar?: Bili?sel bozukluk ?üphesi olan veya Demans tan?s? alm?? ya?l? bireyler ile sa?l?kl? kontroller.

Test Metodolojisi: Bilgi kayna??, de?erlendirilen ki?inin mevcut bili?sel durumunu yakla??k on y?l önceki durumuyla kar??la?t?rarak her bir maddeyi derecelendirir. Derecelendirme format? 5 noktal? Likert tipi bir ölçek kullan?r.

Anahtar Kelimeler

Bili?sel Tarama, Geriyatrik Psikiyatri, Bili?sel Azalma, Demans Taramas?, Nörolojik De?erlendirme, Psikometri.

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?: Mevcut de?il

Ba?l? Kurulu? E-posta Adresleri: etozel@medicine.ankara.edu.tr

Yaz??ma Adresi: Ankara Üniversitesi T?p Fakültesi, Nöroloji Anabilim Dal? (Uyarlama çal??mas? baz al?narak).

?zinler & Ücret ve Test Y?l?

IQCODE, akademik ve klinik amaçlar için genellikle serbestçe eri?ilebilir bir araçt?r, ancak Türk uyarlamas?n?n kullan?m? için sorumlu yazar (Erguvan Tu?ba Özel K?z?l) ile ileti?ime geçilmesi önerilir. Orijinal uyarlama ve geçerlik çal??mas? **2010** y?l?nda yay?nlanm??t?r.

Ölçe?in orijinal PDF belgesine buradan ula??labilir: informant-questionnaire-on-cognitive-decline-in-the-elderly-iqcode-t-toad.pdf

Referanslar

Özel-K?z?l, E. T., Turan, E. D., Y?lmaz, E., Cangöz, B., & Uluç, S. (2010). Discriminant validity and reliability of the Turkish version of Informant Questionnaire on Cognitive Decline in the Elderly (IQCODE-T). *Archives of Clinical Neuropsychology*, *25*(2), 139-145. doi: 10.1093/arclin/acp103

ARABPSYCHOLOGY.COM

Ya?l?larda Bili?sel Azalma Bilgilendirme Anketi Maddeleri

ÖNEML?: A?a??daki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmal? ve hiçbir ?ekilde de?i?tirilmemelidir.

Maddeler, bilgi kayna?? taraf?ndan de?erlendirilen ki?inin mevcut durumunun 10 y?l önceki durumuna göre nas?l de?i?ti?ini ölçer (1 = Çok daha iyi, 2 = Daha iyi, 3 = Ayn?, 4 = Daha kötü, 5 = Çok daha kötü).

(Not: Ölçek maddeleri orijinal kaynakta sa?lanmam??t?r. Standart IQCODE maddeleri genellikle haf?za, ö?renme, problem çözme ve günlük i?levsellik alanlar?n? kapsar.)

Örnek Maddeler (Orijinal maddeler olmad??? için genel IQCODE alanlar? listelenmi?tir):

Bir olay? hat?rlama yetene?i.

Yeni bir ?ey ö?renme yetene?i.

Finansal konularda karar verme yetene?i.

Yolunu bulma veya yabanc? bir yerde yönünü saptama yetene?i.

Karma??k cihazlar? (telefon, uzaktan kumanda) kullanma yetene?i.

ARABPSYCHOLOGY.COM